

KOMORNI CIKEL 2013/2014, 5. ABONMAJSKI KONCERT

Petek, 16. maj 2014, ob 19.30, dvorana Union, Maribor

DUO CLARIPIANO

Dušan Sodja, klarinet

Tatjana Kaučič, klavir

www.nd-mb.si

Spored

Robert Schumann (1810–1856)

Pet skladb v ljudskem tonu, op. 102

- I. Duhovito
- II. Počasi
- III. Ne hitro, z veliko tona
- IV. Ne prenašlo
- V. Močno in markantno

Camille Saint-Saëns (1835–1921)

Sonata, op. 167 za klarinet in klavir v Es-duru

- I. Allegretto
- II. Allegro animato
- III. Lento
- IV. Molto allegro

* * *

Claude Debussy (1862—1918)

Prva rapsodija za klarinet in klavir

Črt Sojar Voglar (1976)

Alterum tantum, sonatina za klarinet in klavir
(posvečeno Duu Claripiano)

Joseph Horowitz (1926)

Sonatina za klarinet in klavir

- I. Allegro calmato
- II. Lento, quasi Andante
- III. Con brio

V pravem romantičnem duhu je **Robert Schumann** ustvarjal v navalih ustvarjalne mrzlice. Takšno skladateljsko nenavadno plodno je bilo predvsem »pozno« leto 1849, ko je med drugim napisal tri komorna dela, v katerih sodelujeta eden ali dva inštrumenta s klavirjem in za katera je značilna izrazita intimna narava. Poleg *Petih skladb v ljudskem tonu, op. 102*, so tega leta tako nastale tudi *Fantazijske skladbe, op. 73* in *Tri romance, op. 94*. V oči najbolj bode dejstvo, da se je skladatelj očitno odločil za »rehabilitacijo« žanrskih skladbic, s kakršnimi je vzbujal pozornost predvsem na začetku svoje kariere, ko se je s klavirskimi cikli *Karneval*, *Otroški prizori* in *Kreisleriana* postavil na čelo kompozicijskih profetov. Očitno se je desetletje po ukvarjanju pretežno s simfoničnimi in velikimi komornimi zvrstmi, ki so nastajale po vzoru Beethovna, lahko bolj sproščeno spopadal s formami svojih mladih let. Toda če so za podobna zgodnja dela značilne zelo močne literarne ali vizualne asociacije, poznejša dela ne prinašajo takšnih opisnih oz. programskih vodil, temveč le manj oprijemljive oznake tempa in osnovnega razpoloženja.

Pet skladb v ljudskem tonu je Schumann napisal med 15. in 17. aprilom leta 1849, prvič pa so jih preizkusili na domu bratov violončelistov Franza in Friedricha Schuberta. Tematski material prve miniaturne je zabaven, druga kljub »nepravilnemu« sedemtaktnemu parafraziranju ohranja enostaven karakter in se zdi kot napoved uspavank J. Brahmsa, tretja se napaja v močnih kontrastih med molom in durom, četrta prevzema robustni baladni slog, medtem ko se zadnja vrača v izhodiščno razpoloženje prve skladbe.

Skladateljsko kariero **Camilla Saint-Saënsa** bi lahko opisali kot tipično pot mladega radikalca, ki se je v poznih letih spreobrnil v konservativca. Tako je Saint-Saëns v šestdesetih letih 19. stoletja svoje študente uvajal v svet modne glasbe: spoznaval jih je z glasbo Schumanna, Liszta in celo Wagnerja. Toda ob prelomu stoletij je že vihal nos nad Debussyjevimi harmonijami, še bolj zagrenjen pa je postal v letih po prvi svetovni vojni. Zavedal pa se je, da takšno godrnjanje ostarelega skladatelja, ki je že dopolnil 80 let, ne bo imelo prave teže, zato je raje ustvarjal svojo glasbo in na ta način skušal utrditi tezo, da sodoben glasbeni izraz ne bo našel trajnejše veljave.

Primer takšnega »dokaznega gradiva« so gotovo sonate za oboo, klarinet in fagot iz leta 1921. Čeprav skladateljevo zanimanje za zanemarljive pihalne instrumente izkazuje določene sorodnosti z modernimi skladatelji francoske šesterice (predvsem Poulencom), pa so po izrazu vendarle zakopane globoko v 19. stoletju. Tako že prva fraza *Sonate za klarinet in klavir, op. 167* jasno izpostavi tonaliteto Es-dura, ki jo utrjuje tudi povsem tradicionalna kadenčna veriga akordov. Po živahnem scherzu, v katerem srečamo značilne lestvice in razložene akorde, sta v počasnem stavku v kontrastno razmerje postavljena ekstremna registra klarineta – nizki, šalmaj register in visoki register clarino. Brez premora sledi finale, v katerem zopet kraljujejo lestvice in razloženi akordi. Samo kratek odsek celotonske lestvice nakazuje, da je delo najbrž nastalo v 20. stoletju, nato pa se s potrditvijo osnovne tonalitete in s tem osnovnega romantičnega izraza delo tiho zaključuje.

Na priporočilo Gabriela Fauréja je **Claude Debussy** leta 1909 postal »visoki svetnik« na pariškem Konservatoriju. Ena izmed njegovih novih obveznosti je tako bila, da je kot član žirije tekmovanja klarinetistov leta 1910 napisal dve kratki skladbi za klarinet in klavir. Tako sta nastala *Prva rapsodija za klarinet in klavir* – nenavadno je, da skladatelj nikoli ni napisal »druge« – in skladba *Petite Pièce à déchiffrer* (obe deli je kasneje tudi orkestriral). Gre torej za priložnostno skladbo, ki zaradi svoje sanjave zamaknjenosti spominja na znameniti *Preludij k favnovemu popoldnevu* in je kljub obveznim solističnim bravuram zaznamovana z elegantno lahkotnostjo. Z vso pravico je skladatelj zato kasneje *Rapsodijo* sam ocenil kot »gotovo eno izmed najbolj prijetnih skladb, ki sem jih kdajkoli napisal«.

Sodobni slovenski skladatelj srednje generacije **Črt Sojar Voglar** je na Akademiji za glasbo v Ljubljani študiral kompozicijo in glasbeno teorijo v razredu prof. Marka Mihevca, dodatno pa se izpopolnjeval še na tečajih pri U. Rojku, M. Ruždaku, F. Burtu ter iz jazzovske glasbe pri A. Tommasiju. Najprej je poučeval na Srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani, v letih od 2001 do 2004 je deloval kot asistent-stažist za glasbenoteoretične predmete na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kjer je magistriral iz glasbene teorije z nalogo »Stilske spremembe v orkestralnih delih dr. Danila Švare«. Trenutno poučuje na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani ter na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Ob svojem novem delu *Alterum Tantum* je zapisal: »Počutim se počaščenega, da smem biti jaz tisti, ki bom

na poseben način zaznamoval dvajseto obletnico izvrstnega dua Claripiano. Tako sem skladbo poimenoval *Alterum Tantum* – še (vsaj) dvakrat toliko! To lahko leti tako na potencialno število skladb, ki jih bom še pisal za Dušana in Tatjano ter na nadaljnje uspešno delovanje omenjenega dua. Seveda pa prihodnosti ni mogoče napovedati. Zato se skladba, ki v svoji obliki sledi štiristavčnemu sonatinskemu ciklusu, ne zaključí s slavnostnim karakterjem, temveč se potopi v skrivnostno tišino z nerazrešenim harmonskim sklepom – zgodba se nadaljuje.«

Opus Črta Sojarja Voglarja je obsežen in trenutno obsega nad 170 del vseh vrst: od orkestralne, komorne, solistične in vokalne glasbe do scenske, filmske in plesne glasbe ter raznovrstnih priredb. Že od vsega začetka se Sojar Voglar odteguje evropskemu modernizmu: sprva je izhajal iz neoklasicistične tradicije, nato pa je po preučevanju del Messiaena, Lutosławskega in sodobnih skandinavskih skladateljev izdelal slog, ki v središče še vedno postavlja izrazno komponento glasbe. Tako v eni izmed zanj značilnih izjav poudarja, da ga je vedno »zanimalo, kako lahko poslušalec disonanco dojema kot konsonanco. Menim, da je to možno s prekrivanjem in kombinacijami različnih tonskih barv, ki se združujejo v novo konsonanco, ki teoretično to ni.« Številna njegova dela je tako mogoče razumeti v povezavi z impresionistično barvitostjo, v mnogih delih, zlasti komornih, pa poudarja kontrast med preprostostjo in kompleksnostjo. Na ravni forme so za skladateljev opus značilna predvsem krajša dela, kar izhaja iz prepričanja, da si današnji poslušalec želi kratke, a zato toliko bolj intenzivne vsebinske izpovedi.

Angleški skladatelj in dirigent judovskega rodu **Joseph Horovitz** je skupaj z družino leta 1938 prebegnil v Anglijo, da bi ubežal nacističnemu terorju. Glasbo je študiral na Kraljevem kolidžu v Londonu, kasneje pa še pri znameniti skladateljski pedagoginji Nadii Boulanger v Parizu. Kot dirigent je na turnejah prepotoval celotno Evropo in Združene države, od leta 1961 pa je bil zaposlen kot profesor kompozicije na Kraljevem glasbenem kolidžu. V njegovem opusu najdemo kar 16 baletov, 2 operi, številne koncerte – poleg koncertov za violino, oboo, klarinet, fagot, trobento, tubo in tolkala tudi popularnejši jazzovski koncert in koncert za čembalo – ter dela za pihalne orkestre.

Horovitz je napisal pet skladb za klarinet, toda na koncertnih odrih se je obdržala predvsem *Sonatina za klarinet in klavir*, ki jo je skladatelj napisal v prvih mesecih leta 1981 na povabilo glasbenikov Gervasa de Peyerja in Gwenneth Pryor, ki sta delo še istega leta krstno izvedla v londonski dvorani Wigmore. Skladbo preveva lahkoten, neoklasicističen karakter, napisana pa je v klasični tristavčni obliki. Prvi stavek v sonatni obliki zaposluje predvsem srednji register klarineta, v katerem se razvijajo lirične misli. V srednjem stavku klarinet razpenja dolgo kantileno nad počasno akordsko spremljavo, v rondojskem finalu pa skladatelj izmenjava dve temi, ki izkoriščata zgornji register klarineta in v ospredje postavljata virtuosne sposobnosti izvajalcev. Skladba je v harmonskem pogledu zavezana terčni funkcijskosti, na številne melodične in ritmične posebnosti pa so očitno vplivali jazzovski impulzi in žanri popularne glasbe.

Gregor Pompe

DUO CLARIPIANO

Pianistka **Tatjana Kaučič** in klarinetist **Dušan Sodja** sta ustanovila Duo Claripiano leta 1994. Od tedaj ju ljubezen ne povezuje samo v skupnem življenju temveč tudi v glasbi. Na njuni poti so ju spremljali odlični mentorji za komorno glasbo: fagotist Božidar Tumpej, skladatelj Ivo Petrič in pianist Anthony Spiri, pri katerem sta se v letih 2005/2006 izpopolnjevala v razredu podiplomantov komorne glasbe na Visoki šoli za glasbo v Kölnu. Oba sta diplomirala na ljubljanski Akademiji za glasbo (pri Tatjani Ognjanović in Alojzu Zupanu) in magistrirala na Univerzi Mozarteum v Salzburgu (pri pianistki Brigitte Engelhard in klarinetistu Aloisu Brandhoferju). Koncertna pot ju je nato vodila od Los Angelesa, Stockholma, Edinburgha, Salzburga, Prage, Ljubljane do Beograda in Erevana. Izmed gostovanj so najodmevnejši Festival Fringe v Edinburghu, ljubljanski Poletni festival, Festival Koroško poletje, Akademija za komorno glasbo v Montepulcianu in Mednarodni glasbeni festival v Erevanu (Armenija). Prijateljstvo s slovenskimi skladatelji je spodbudilo nastanek številnih skladb za klarinet in klavir (Petrič, Ramovš, Šivic, Matičič, Lebič, Firšt, Rančigaj, Šavli, Šuklar, Sojar Voglar in drugi).

Skupaj sta posnela tri albume: leta 2000 *Legende* s skladbami »klasikov« 20. stoletja, za katerega

sta v reviji BBC Music Magazine prejela odlične kritike. Leta 2004 sta v samozaložbi izdala zgoščenko *Srečanja* z deli slovenskih skladateljev, ki so jima skladbe tudi posvetili. Januarja 2012 je v založbi Slovenske filharmonije izšla zgoščenka *Romantic Claripiano* z najlepšimi sonatami romantičnih skladateljev (Saint-Saëns, Schumann, Brahms). Posnetki so bili odlično ocenjeni v ameriški strokovni reviji *The Clarinet*.

Ljubezen do nemške romantike ju je pripeljala do sodelovanja z Mendelssohnovo hišo in Društvom Edwarda Griega v Leipzigu, kjer sta gostovala marca 2011. Istega leta sta bila povabljeni na prestižni festival Koroško poletje na avstrijskem Koroškem. Glasbenika so slovenski skladatelji poimenovali ambasadorja slovenske glasbe, saj na vsakem koncertu izvedeta vsaj eno slovensko delo. Tako sta na Svetovnem srečanju klarinetistov ClarinetFest 2011 v Los Angelesu in leta 2013 v Assisiju predstavila sodobna slovenska dela. Oba glasbenika sta zaposlena v Slovenski filharmoniji.

»Skozi ves recital sta oba izvajalca bleščeče nena-rejena, kar kaže na njuno pristno strast do glasbe.«
BBC Music Magazine

ZVEN NOVE KONCERTNE SEZONE

Konec meseca maja vas vabimo k (ponovnemu) vpisu v abonmaje nove koncertne sezone.

Tudi tokrat vas čaka neprekosljiv izbor orkestrskega in komornega ustvarjanja priznanih vrhunskih glasbenikov. Vabimo vas, da se skupaj z nami predate čaru prihajajočih desetih koncertov!

Tiste, ki se nam boste med prvimi pridružili in na novo vpisali oziroma podaljšali abonma Komorni cikel, tokrat čaka tudi darilo.

Podrobnosti o abonmajih, nastopajočih, koncertnih programih in seveda ugodnostih ob vpisu ter vse druge informacije bodo zbrane na naši spletni strani, v posebni izdaji abonentskega časopisa *Kaj Kje Kdaj* in v objavah v medijih, seveda pa se lahko oglasite tudi v Informacijski pisarni Narodnega doma Maribor, kjer vas bodo konec maja čakale naše nove programske knjižice.

V upanju, da se bomo srečevali tudi v 69. sezoni dogodkov Koncertne poslovalnice, vas lepo pozdravlja ekipa Narodnega doma Maribor.

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje:

ponedeljek, 19. maj 2014, ob 20.30
Mali oder Narodnega doma
Jazz v Narodnem domu in za izven
UNIFIED PRESENCE (ZDA)

David Gilmore, kitare,
Brad Jones, bas,
Gene Lake, bobni

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor:

vsak delavnik od 10.00 do 17.00,
v soboto od 9.00 do 12.00
ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union:

uro pred vsako prireditvijo.

Tel.:

(02) 229 40 11
(02) 229 40 50
031 479 000
040 744 122

E:

vstopnice@nd-mb.si

spletni nakup vstopnic:

<http://nd-mb.kupikarto.si/>

www.nd-mb.si

Naklada: 200 kom • Brezplačen izvod

VEČER RADIO CITY